

KREDITNI REJTING

Zapoceo proces dobivanja kreditnog rejtinga za BiH

Piše: Marko Škreb,
savjetnik guvernera
CBBiH

Jedna od najpoznatijih međunarodnih agencija trebala bi raditi kreditni rejting BiH, čime bi se BiH u dogledno vrijeme trebala priključiti zemljama koje imaju rejting neke od svjetski uglednih kompanija. U tom ce procesu CBBiH imati značajnu ulogu. Kako se radi o novini u bh. praksi, potrebno je objasniti što je rejting zemlje, kako ga interpretirati, čemu on služi odnosno koje su koristi rejtinga, o čemu on ovisi, te kako tece proces njegova dobivanja.

Što je to kreditni rejting zemlje?

Najkrace, kreditni rejting zemlje je procjena mogućnosti i voljnosti vlade jedne zemlje da servisira svoj dug, i to na vrijeme i u potpunosti. Prvo treba reci da se rejtingom mjeri mogućnost vraćanja duga države. Drugo, bitno je uociti da se u definiciji spominju dvije riječi: mogućnost i voljnost plaćanja

duga. Naime, kod procjene rizika uzimaju se u obzir ekonomski faktori, pri čemu se procjenjuje mogućnost vraćanja duga, ali i politički faktori u zemlji, odnosno procjenjuje se voljnost vraćanja duga. Oni su obično vezani, ali nisu identični. Treće, iz definicije je vidljivo da dug treba vratiti u potpunosti i na vrijeme.

Kako protumaciti rejting?

Stručnoj je javnosti poznato da je uobičajno davati slovne oznake za kreditnu sposobnost neke zemlje. Što je više slova s početka abecede, to je bolji rejting. No, treba reci da ne postoji samo jedna ocjena rejtinga za zemlju. Neke kompanije daju, zapravo, dvije ocjene. Razlikuje se ocjena vlade da vraca dug koji je izražen u vlastitoj valuti, te dug koji je izražen u stranoj valuti. Slovne ocjene u svakoj od kategorija (strana i domaća valuta) variraju od AAA, što se smatra najvišim rejtingom, do SD ocjene koja označava da se dug ne vraca (od engleskog Selective Default). Drugim riječima, ocjena AAA označava najmanju vjerojatnost da dug neće biti

vraćen, odnosno označava najboljeg dužnika. Ocjena od samo jednog slova A označava malu vjerojatnost da dug neće biti vraćen, ali je osjetljivost takve zemlje na promjene okolnosti veća od zemlje s tri A ocjenom. Ocjena BBB označava dobrog dužnika, malu vjerojatnost problema, ali promjene okolnosti bi mogle ugroziti vraćanje duga. Ova se ocjena smatra i najnižim tzv. investicijskim rejtingom. To znači da se neka zemlja s ovom ocjenom može samostalno pojaviti na međunarodnom tržištu kapitala kao izdavač obveznica odnosno da se pod "normalnim", a ne špekulativnim uvjetima, može zaduživati kod inozemnih banaka. Treba reci da ima primjera da su zemlje s nižom ocjenom uspješno izdale obveznice, kao npr. nedavno Bugarska. Ocjene od BB i niže (B, CCC i sl) označavaju takozvane špekulativne kreditne rejtinge za zemlju. Primjerice, ocjena samo C znači da su problemi s vraćanjem duga vrlo izvjesni. SD je, kao što je receno, oznaka nevraćanja duga i ima je Argentina.

Nastavak na strani 2.

Euro obilježio prvu godišnjicu

Strana 3

Susret Peter Nicholl - Adnan Terzić

Strana 3

Formirano Uruženje banaka Federacije BiH

Strana 4

Zapoceo proces dobivanja kreditnog rejtinga za BiH

Nastavak sa strane 1.

Da bi se omogućilo preciznije rangiranje država, uz slovne se oznake nerijetko dodaje i predznak "+" ili "-". Naravno oznaka A+ je viši rejting od običnog A, baš kao što je i BBB- za nijansu slabija ocjena od BBB. Uz slovnu se ocjenu obično stavlja i sud o očekivanjima kako će se ta ocjena kretati u budućnosti. Tako se razlikuju stabilna predviđanja (ne očekuju se promjene), pozitivna predviđanja (očekuju se promjene ocjene na bolje) ili negativna predviđanja (očekuju se promjene na lošiji rejting u doglednoj budućnosti). Kako, primjerice, protumaciti oznaku "Local currency AA Stable" koju ima Slovenija? Ona znači da je izuzetno mala vjerojatnost da će slovenska država imati problema s vraćanjem duga u domaćoj valuti. Dakle, radi se o

Dakle, zemlja s ocjenom AAA može se zadužiti bitno povoljnije od zemlje s ocjenom BBB, dok se zemlja s ocjenom B praktički ne može samostalno zaduživati na međunarodnom tržištu, odnosno može to raditi pod špekulativnim uvjetima, uz vrlo visoke kamate. Naravno, niže kamate na pozajmljena sredstva znače niže iznose otplate duga, što je za svaku zemlju povoljnije. A razumno zaduživanje znači da se zemlja može razvijati ne samo iz vlastitih sredstava nego i tuđih, što pod pretpostavkom zdravih ulaganja posuđenih sredstava znači i brži ekonomski rast, a time i veće blagostanje zemlje u cjelini.

- Objavom svojeg kreditnog rejtinga država povećava informiranost o sebi samoj. Stoga svaka zemlja koja teži privući izravna strana ulaganja sa dobivenim kreditnim rejtingom povećava transparentnost. Svim poten-

Mudar će čovjek uvijek rado poslušati ocjenu o svojem radu. Stoga niti suverene države ne bi smjele zanemarivati mišljenje drugih o njenim ukupnim politikama, odnosno preciznije ekspertnoj procjeni mogućnosti servisiranja javnog duga u budućnosti. Time zemlja dobiva jedan od kriterija usporedbe s drugim zemljama. Takva se usporedba temelji na činjenicama, a ne predrasudama koje često postoje.

- Proces dobivanja kreditnog rejtinga je složen i zahtijeva mnogo znanja koje se ne može pročitati u knjigama. Time što zemlja ulazi u proces dobivanja rejtinga, akteri stjecu znanja o tome. Agencije koje rejting rade postavljaju visoke zahtjeve u vezi podataka o ekonomiji zemlje, u vezi procjena i predviđanja budućnosti. Time se zemlja prisiljava da s puno ozbiljnosti pristupi analizi svojih mogućnosti otplate duga, što nije uvijek slučaj. Stoga je

Primjeri kreditnog rejtinga pojedinih zemalja

Rejting	Zemlje
1. AAA	Austrija, Irska, Švicarska, Sjedinjene Američke Države
2. AA	Italija, Japan, Portugal, Španjolska (+), Australija (+),
3. A	Cipar, Estonija (-), Malta, Slovenija, Češka (-), Grčka (-), Mađarska (-)
4. BBB	Hrvatska (-), Litvanija, Latvija (+), Slovačka (-), Poljska (+)
5. BB	Bugarska (-), Kazahstan, Rusija (-), Vijetnam (-)
6. B	Turska (-), Ukrajina, Rumunjska (+), Brazil (+),
7. CCC	Ekvador (+), Indonezija (+)
8. SD	Argentina

Rejting jedne od agencija objavljen 23. septembra/rujna 2002. godine.

Napomene: Ocjena označava dugoročni rejting u stranoj valuti.

Predznak u zagradi iza zemlje je dopuna slovnoj ocjeni.

odličnom dužniku (samo jednu stepenicu ispod najboljih u svijetu, a to su AAA), pri čemu se u budućnosti ne očekuju promjene u vezi tog rejtinga (stabilna predviđanja). To je svakako vrlo veliki kompliment financijskom zdravlju Slovenije.

Koje koristi ima zemlja od rejtinga?

Koristi od kreditnog rejting države su višestruke. Evo nekih:

- Svaka zemlja koja se želi samostalno zaduživati na međunarodnom tržištu kapitala tj. izdavati obveznice ili se, pak, zaduživati kao država kod poslovnih banaka u svijetu, treba imati kreditni rejting. Kao i u ostalom dijelu financija, što je rejting povoljniji, zemlja je bolji dužnik. To, pak, znači da će se moći povoljnije zaduživati na tržištu, odnosno nižu kamatu, veći iznos kredita ili dulji rok otplate.

cijalnim investitorima i kreditorima je uvijek drago da imaju što više informacija o nekoj zemlji. Naravno, svaki od njih mora napraviti "domaću zadaću" i analizirati pojedinu zemlju, ali međunarodno usporediv rejting od svjetski priznate agencije sigurno ubrzava proces donošenja odluke.

- Jedna od glavnih osobina suvremenih ekonomskih kretanja je rast transparentnosti. Danas sve zemlje objavljuju o sebi neusporedivo više podataka nego što je to bio slučaj pred dvadesetak godina. Objavom rejtinga zemlja jasno kaže da nema što sakrivati i da su svi podaci javni. I kad je rejting nepovoljan, to treba javno obznaniti. Takvo ponašanje investitori uvijek nagraduju. Drugim riječima, danas se više se ne dvoji o tome zašto imati rejting nego je problem ako ga neka zemlja nema, jer se tada odmah postavlja pitanje što se to želi sakriti od javnosti.

- Sam je rejting dodatan test ukupnih ekonomskih politika neke zemlje.

bolje u taj proces ući što ranije.

- Treba reći da osim rejtinga zemalja, u svijetu je vrlo uobičajno da poduzeca imaju rejting. Vjerojatno nije daleko niti dan kada će pojedina uspješna poduzeca u BiH htjeti imati kreditni rejting. Kreditni rejting svake firme uvelike ovisi i o kreditnom rejtingu države. Obično rejting poduzeca ne može biti viši od državnog, no u nekim je izuzetnim slučajevima i to moguće. Treba podsjetiti da će za otprilike četiri godine europske banke moći kreditirati samo poduzeca koja imaju rejting temeljem skupa pravila o bankovnoj superviziji koja se nazivaju Basel II.

Napomena: u sljedećem izdanju novina CBBiH bice objavljen nastavak teksta o kreditnom rejtingu, odnosno o čemu ovisi rejting neke zemlje, kako teče proces njegovog dobivanja i koje su glavne agencije koje rade kreditni rejting u svijetu.

Prva godišnjica eura

Piše: Ljubiša Vladušić,
viceguverner CBBiH

Prva godišnjica upotrebe novčanica i kovanica eura u Evropskoj monetarnoj uniji, pa i u BiH, obilježena je 1. januara/siječnja 2003. godine. Euro je postojao znatno ranije, a uveden je još 1. januara/siječnja 1999. godine, što je imalo značajno ekonomsko dejstvo koje je odgovaralo ekonomskim operatorima unutar EU. Od uvođenja do puštanja u opticaj novčanica i kovanica, euro je izgubio 25 posto svoje vrijednosti u odnosu na dolar. Ovaj negativni trend je zadržan i u 2002. godini, sve do novembra/studenog kada je vrijednost jednog eura prešla magičnu cifru od jednog americkog dolara. Trenutna vrijednost kursa EUR/USD je 1,07 i ima tendenciju daljeg rasta. Razlog jacaanja eura nije samo u snazi Evrope, već prije svega u promijenjenoj politici SAD-a kojima trenutno ne treba politika jakog dolara. Od 15 zemalja EU, 12 je ispunilo uslove ili je prihvatilo da uđe u Evropsku monetarnu uniju u kojoj bi euro bio zajednička valuta, te na ovaj način zamijenio njihove nacionalne valute. Koristi uvođenja eura ogledaju se, prije svega, u lakšem trgovanju u evropskoj zajednici i nepostojanju potrebe pokrivanja rizika koji proizlaze iz korištenja 12 nacionalnih valuta. Unutrašnje tržište, koje pokriva 12 zemalja, iskoristilo je u potpunosti ove pred-

nosti. To je bilo značajno i za okruženje ovih zemalja, uključujući tu i BiH. Naša zemlja je neodvojivi dio toga, samim tim što je Zakon o CBBiH predvidio klauzulu da se domaća valuta, konvertibilna marka, koja se do tada vezivala za njemačku marku, veže za euro. Zakon je predvidio, a Parlamentarna Skupština BiH verifikovala da euro postaje sidro valuta, te da je fiksnim kursom KM vezana za euro prema kojem je 1 euro = 1,95583 KM. Veza je naslijedila jednu valutu drugom koja je trebala biti jaca,

jer predstavlja ne samo njemačku, nego i privredu 12 najjaci zemalja u Evropi koje su ispunile uslove ulaska u Evropsku monetarnu uniju. Stoga je procjena da se KM vezala za jacu valutu, iako su građani BiH psihološki vezani za njemačku marku koja je na ovim prostorima bila korištena i u kojoj je bila sva štednja. S aspekta monetarne politike Evropske centralne banke,

glavni izazov, što je važno i za BiH, je stabilnost cijena koja je prisutna od uvođenja eura u novčane tokove i koja predstavlja jedan od strateških ciljeva u 2003. godini. Kroz stabilnost cijena, treba podržati ekonomski rast koji je vrlo važan da bi u potpunosti bila obezbijedena monetarna stabilnost. U Evropskoj monetarnoj uniji inflacija je promjenljiva i trenutno je nešto veća od dva posto, što je zagarantovani maksimum. Inflacija iz Evropske monetarne unije ipak se nije prenijela direktno, u istom omjeru, na konvertibilnu marku u BiH, bez obzira na to što je euro rezervna valuta. Da je to tako, pokazuje inflacija u 2002. godini koja je u BiH bila niža nego u Evropskoj monetarnoj uniji. To pokazuje da su dodatne mjere naše monetarne politike, zasnovane na currency boardu i kontroli racuna obaveznih rezervi komercijalnih banaka kod CBBiH, osigurale monetarnu stabilnost i stabilnost valute, te nižu inflaciju, što je jedan od najznačajnijih preduslova za strane investicije. Stoga je zvaničan pristup Centralne banke BiH da bi trebalo nastaviti primjenjivati aranžman currency boarda, imajući na umu činjenicu da je ovo najbolje vođena monetarna politika i da je kao takva dala rezultate. Stav CBBiH je da monetarnu politiku ne treba mijenjati, nego je treba dogradivati, a dogradnju treba posmatrati s aspekta dalje podrške kroz monetarnu stabilnost i stabilnost valute, zadržavanje inflatornih kretanja na dozvoljenom nivou, te obezbjeđenja preduslova za ekonomski razvoj.

SUSRET P. NICHOLL - A. TERZIC

Podrška aranžmanu currency boarda

Aranžman currency boarda i za naredni period ostaje kao rješenje koje obezbjeđuje stabilnost valute i makroekonomije BiH, izjavio je novoimenovani predsjedavajući Vijeća ministara **Adnan Terzić** nakon prvog zvaničnog susreta sa guvernerom Centralne banke BiH (CBBiH) **Peterom Nichollom**, upriličenom 27. januara/siječnja 2003. godine. Prema mišljenju guvernera, currency board je veoma uspješan princip monetarne politike koji je BiH obezbijedio stabilan kurs i nisku inflaciju, što je veoma važno za ekonomski rast i investiranje. "Ljudi koji investiraju moraju se suociti sa investicionim rizikom, ali kada bi morali još voditi računa o kursnom ili riziku inflacije, onda bi bilo skoro nemoguće ili pre-

više rizično investirati", rekao je guverner. Ukazujući na zabunu koja je prisutna u javnosti, a podrazumijeva pitanje šta će se desiti s aranžmanom currency board nakon ove godine, Nicholl je rekao da, prema Zakonu o CBBiH, ne postoji rok isteka ovog aranžmana. U Dejtonskom sporazumu navedeno je da ce currency board biti primjenjivan šest godina, nakon čega bi mogao biti revidiran. Ako druga odluka ne bude donesena, currency board nastavlja djelovati. U pravnom smislu, ne mora biti donesena odluka da currency board bude nastavljen, ali bi morala biti donesena ako se želi prestati sa njegovom primjenom, pojasnio je Nicholl. Naglašavajući podršku currency boardu, Terzić je kazao kako je sa Nichollom usaglasio stavove koji podrazumijevaju pomoć CBBiH vladinim institucijama u pogledu kontrole bankarskog sektora na budućem jedinstvenom bankarskom prostoru, te podizanje vjere domaćih banaka u razvoj BiH, njihovim uključivanjem u podsticanje razvoja. I Terzić i Nicholl su odbacili tvrdnje prema kojima institucijama i državi slijedi bankrot. Uz konstataciju da takve najave nemaju osnova, Terzić je upozorio da svi oni koji to izjavljuju dovode u pitanje mogućnosti zacrtane reformama, te

uticu na potencijalne investitore. I guverner je ocijenio da su ovakve izjave uvelicane, ali da to zasigurno ne znači da BiH nema ekonomskih problema. Vijeće ministara, stoga, u saradnji sa CBBiH, želi napraviti ambijent u kojem bi elementi reforme došli do punog izražaja, te podstaci domaće i inozemne investitore da ulažu u razvoj BiH. CBBiH, kako je najavio njen guverner, saradivace sa Vijećem ministara BiH kad god to bude mogla, pod uslovom da je to u skladu sa Zakonom o CBBiH. "Mi već za Vijeće ministara vršimo niz usluga: obezbjeđujemo bankarske usluge, radimo na servisiranju vanjskog duga, upravo smo, u njihovo ime, postali fiskalni agent za MMF. Trenutno, u ime Vijeća ministara BiH, pregovaramo sa jednom kreditnom agencijom kako bi BiH dobila suvereni kreditni rejting", kazao je Nicholl. Razgovarano je i o bankarskoj superviziji, pri čemu je guverner istakao da su agencije za bankarstvo oba bh. entiteta obavile dobar posao, što je i razlog da je bankarski sektor u zadnje dvije godine napredovao. S obzirom na to da bi BiH uskoro trebala imati jedinstven bankarski sektor, logično je da i bankarska supervizija postane jedinstvena, receno je ovom prilikom.

CBBiH u ulozi fiskalnog agenta BiH prema MMF-u

CBBiH imenovana je fiskalnim agentom BiH prema Medunarodnom monetarnom fondu (MMF) na osnovu Pisma namjere i prateceg Memoranduma o ekonomskoj i finansijskoj politici BiH, iz toga proizašlih Odluke i Izmjene odluke Vijeca ministara BiH, te Memoranduma o izvršenju uloge fiskalnog agenta BiH prema MMF-u. Primjenom ovih akata, nastale su izmjene u racunima CBBiH koje su zahtijevale izvršenje reklasifikacije bilansa CBBiH od 31. decembra/prosinca 2001. godine. Izvršeno je zatvaranje svih racuna za MMF, a novi racuni otvoreni su 27. decembra/prosinca 2002. godine. Istog dana primljena je i druga tranša novog Stand-by aranžmana u iznosu od 12 miliona specijalnih prava vucenja (SDR). CBBiH obavlja funkciju fiskalnog agenta BiH za odnose koji proisticu iz clanstva BiH u MMF-u. CBBiH pri tome nema nikakve obaveze u pogledu sredstava ili potraživanja koje se odnose na ovo clanstvo. Racun SDR sredstava i kamate na SDR sredstva su u bilansu CBBiH. Ova institucija, u funkciji depozitara, za clanstvo BiH u MMF-u, vodi u bilansu MMF-ove gotovinske racune (cash accounts), Racun 1 i Racun 2, te pruža uslugu cuvanja (custody) vrijednosnih papira, odnosno sopstvenih mjenica (promissory notes) koje je Ministarstvo za trezor institucija BiH izdalo za pokrice clanstva u MMF-u i za reotkup obaveza. Svi ostali racuni potrebni za evidentiranje clanstva BiH u MMF-u vode se vanbilansno na tzv. trust racunima. Za sve uplate u KM po obavezama prema MMF-u i isplate povucenih tranši u KM, otvoren je novi depozitni racun po MMF-ovim transakcijama, koji se vodi po podracunima entitetskih ministarstava finansija.

Pocetak rada novog softvera

Implementacijom racunovodstvenog bankarskog softvera, koji radi od 1. januara/sijecnja 2003. godine, ostvaren je jedan od ciljeva zacrtanih Strateškim planom CBBiH. Protekla godina bila je godina projektovanja novog informacionog sistema, godina paralelnog rada za segment finansijskog knjigovodstva - glavne knjige i period testiranja svih aplikativnih rješenja koja cine integritet novog softvera. U skladu sa Ugovorom o izgradnji i implementaciji novog racunovodstvenog bankarskog sistema, CBBiH zadržava pravo na garantni rok u trajanju od deset mjeseci, koji pruža mogućnost za eventualne korekcije određenih rješenja, dopune, dorade ili izmjene, sve s ciljem boljeg i efikasnijeg

funkcionisanja sistema u cjelini. Novi informacioni sistem efikasno kombinuje i integriše poslovne funkcije CBBiH, obezbjeđuje kvalitetniju i efikasniju komunikaciju s okruženjem, brže procesiranje poslovnih transakcija, protok informacija, što je u funkciji ostvarenja poslovnih ciljeva CBBiH. Dokument o primopredaji novog racunovodstvenog bankarskog softvera, predstavnici CBBiH i firme "Aster" iz Ljubljane potpisali su krajem novembra/studenog 2002. godine, kada je, u ime CBBiH, Anex III Ugovora o isporuci i implementaciji racunovodstvenog bankarskog sistema potpisao guverner **Peter Nicholl**, a Zapisnik o primopredaji viceguverner **Kemal Kozaric**.

SKUPOVI

Formirano Udruženje banaka FBiH

Predstavnici banaka koji djeluju na poducju Federacije BiH formirali su 30. januara/sijecnja 2003. godine Udruženje banaka Federacije BiH, za cijeg predsjednika su izabrali direktora LTK Gospodarske banke Sarajevo **Miju Mišića**. Za potpredsjednike Udruženja na Osnivačkoj skupštini, održanoj u zgradi Centralne banke BiH, izabrani su direktori UPI banke i Turkish Ziraat banke, **Mirsad Letic** i **Oznur Ozenis**. Diskusiju tokom sjednice izazvalo je reagiranje Bosnia Bank International na cinjenicu da predsjednik i potpredsjednici Udruženja trebaju biti bh. državljani, što je ocijenjeno kao svojevrsna diskriminacija. Odluceno je da u Statut Udruženja bude ubacena odredba prema kojoj strani državljanin, predstavnik banke, može biti jedan od potpredsjednika Udruženja. Osnivanje ovog udruženja ocijenjeno je kao korak koji treba doprinijeti vecoj afirmaciji banaka, pojedinačnoj zaštiti interesa, te vecoj pomoci vladi, privredi i stanovništvu. Guverner CBBiH **Peter Nicholl** pozdravio je ucesnike skupa, ocijenivši ga znacajnim iz dva razloga. Prvo, jer je osnivanje Udruženja važan korak, a drugo zbog dalje konsolidacije i integracije

bankarskog sektora. Iako bi mu bilo draže da su bankari osnovali jedinstveno udruženje koje bi predstavljalo sve banke u BiH, Nicholl je kazao da je postojanje bankarskih udruženja u svakom od entiteta korak u pravom smjeru. Udruženje ce za bankare obavljati nekoliko bitnih funkcija, prije svega, pomoci ce u zaštiti interesa banaka clanica pred institucionalnim i vladinim tijelima, promovirace bankarski sektor, pomoci u pripremi banakarskog kodeksa, te raditi na promoviranju poznavanja bankarskih usluga u javnosti i cjelokupne finansijske pismenosti. Kako je razvoj ljudskih resursa u bankama od suštinskog znacaja, jedna od bitnih aktivnosti bankarskog udruženja, kako je kazao guverner, trebala bi biti usavršavanje kadrova. Guverner je podsjetio na glavne izmjene koje su dovele do znatne konsolidacije u bankarskom sektoru, istakavši da se reforma ovog sektora odvija brže nego reforma bilo kojeg drugog sektora. Prije šest godina, kada je CBBiH pocela djelovati, bilo je 76 banaka, vecina njih su bile male, a nijedna nije poslovala na teritoriji cijele zemlje. "Iskreno govoreci, to je bio jedan cudan bankarski sistem. Pred nama je još prлично dug put koji moramo precij kako bismo imali bankarski sistem evropskog tipa, ali smo svakim danom bliže tome", kazao je guverner. Na kraju je saopcio da bi bankarska supervizija, koju trenutno provode entitetske agencije za bankarstvo, trebala biti ujedinjena na državnom nivou, vjerovatno pod "kišobranom" CBBiH, te predložio bankarima da uspostave jedinstveni registar bankarskih racuna.

Informacija o poslovanju bankarskog sektora u BiH za period januar/sijecanj - septembar/rujan 2002.

*Piše: Ljiljana Marijanovic,
koordinatorka za bankarsku superviziju*

Od januara/sijecnja do septembra/rujna 2002. godine, bankarski sektor u BiH karakterisali su ubrzan proces privatizacije banaka i okrupnjavanje i aktivnosti na obezbjedenju propisanog osnovnog kapitala. U toku ovih devet mjeseci prošle godine, agencije za bankarstvo su oduzele osam dozvola. Tri dozvole oduzete su zbog pripajanja drugoj banci - **Depozitna banka Sarajevo** pripojena je **Vakufskoj banci**, **Šeh-in banka Zenica ABS** banci Sarajevo, a **Mostarska gospodarska banka** pripojena je **Gospodarskoj banci Mostar**. Tri dozvole, **International Commercial Bank Sarajevo**, **Privrednoj banci Gradiška** i **Prijedorskoj banci**, oduzete su zbog uvođenja postupka likvidacije, a dvije dozvole, **Gold banci Banja Luka** i **Ekvator banci Banja Luka**, zbog uvođenja postupka stečaja. U istom periodu izdata je jedna nova dozvola, za rad HVB banke. Privremenu upravu na dan 30. septembra/rujna imale su tri banke - **Gospodarska banka d.d. Mostar**, **Hercegovačka banka d.d. Mostar** i **Una banka d.d. Bihac**.

Zaključno sa 30. septembrom/rujnom 2002. godine, u BiH su poslovale 43 banke, što je za pet manje u odnosu na broj banaka krajem 2001. godine.

Ukupan kapital komercijalnih banaka u BiH 30. septembra/rujna 2002. godine iznosio 942,4 miliona KM i veći je za 86,3 miliona KM ili deset posto u odnosu na stanje krajem 2001. godine.

Struktura kapitala vidi se u sljedećem pregledu:

u 000 KM

	31. 12. 2001.		30. 09. 2002.	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće
UKUPNO	856.096	100 %	942.410	100 %
OSNOVNI KAPITAL	762.486	89 %	793.263	84 %
DOPUNSKI KAPITAL	93.610	11 %	149.147	16 %

U strukturi kapitala uocen je trend rasta privatnog kapitala.

Učešće stranog kapitala u ukupnom dionickom kapitalu je 63 posto, a u ukupnom privatnom kapitalu strani kapital ucestvuje sa 72 posto.

Struktura dionickog kapitala vidljiva je u sljedećem pregledu:

u 000 KM

	31. 12. 2001.		30. 09. 2002.	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće
UKUPAN KAPITAL	626.979	100 %	652.628	100 %
DRŽAVNI KAPITAL	127.549	20 %	80.986	12 %
PRIVATNI KAPITAL	499.430	80 %	571.642	88 %
U tome:				
- strani kapital			413.167	
- domaci kapital			158.475	

Bilansna aktiva 30. septembra/rujna iznosila je 5.301,4 miliona KM i u odnosu na kraj 2001. godine veća je za 17 posto ili 760 miliona KM.

U strukturi aktive najznacajnije je učešće kredita, 51 posto. Novcana sredstva ucestvuju sa 37 posto, fiksna aktiva sa osam posto, ostala aktiva tri posto i vrijednosni papiri sa dva posto.

Pregled bilansne strukture aktive:

u 000 KM

	31. 12. 2001.		30. 09. 2002.	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće
UKUPNA AKTIVA	4.541.327	100 %	5.301.399	100 %
U tome:				
-Novcana sredstva	1.994.589	44 %	1.893.025	36 %
-Plasmani drugim bankama	30.689	1 %	16.959	
-Kredit	1.949.799	43 %	2.731.298	51 %
-Fiksna aktiva i poslovni prostor	397.360	9 %	419.533	8 %
-Ostalo	117.450	2 %	147.729	3 %
-Vrijednosni papiri	51.440	1 %	92.855	2 %

Nastavak na strani 6.

Nastavak sa strane 5.

U strukturi novcanih sredstava najveće učešće, 64 posto, imaju depoziti na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu. Na računima u inostranstvu banke drže 1,2 milijarde KM što je za 43 posto više u odnosu na kraj 2001. godine.

U ukupnoj pasivi banaka obaveze učestvuju sa 86 posto, a kapital sa 14 posto.

Ukupni depoziti 30. septembra/rujna 2002. godine iznosili su 4.009 miliona KM i veći su za 21 posto u odnosu na stanje depozita krajem godine.

Posmatrajuci sektorsku strukturu depozita, najznacajnije je učešće depozita građana sa 39 posto, zatim privatnih preduzeca i društava 19 posto, vladinih institucija 13 posto, javnih preduzeca deset posto, bankarskih institucija deset posto i ostalih depozita devet posto.

Ako posmatramo valutnu strukturu depozita, vidljivo je da raste učešće depozita u KM, ali su još uvijek depoziti u stranoj valuti znatno veći i u ukupnim depozitima učestvuju sa 58 posto.

Štednja stanovništva na dan 30. septembra/rujna iznosila je 1.494 miliona KM i veća je za pet posto u odnosu na prethodnu godinu. U osam banaka skoncentrisano je 82 posto štednje.

Do 30. septembra/rujna, Agencija za osiguranje depozita u članstvo je primila osam banaka.

Banke u BiH su ostvarile neto dobit u iznosu od 25,7 miliona KM.

Krajem septembra/rujna, ukupnu aktivu više od 300 miliona KM imalo je svega pet banaka.

Velicina banaka prema aktivu :

-više od 500 miliona KM	dvije banke
-od 300 so 500 miliona KM	tri banke
-od 100 do 300 miliona KM	osam banaka
-manje od 100 miliona KM	30 banaka

SAOPCENJA ZA JAVNOST

Posjeta predstavnika odjeljenja za statistiku MMF-a CBBiH

Adrien Bloem iz Odjeljenja za statistiku Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a) iz Washingtona boravio je danas u posjeti Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBiH). Tokom svoje posjete, Bloem se sastao sa guvernerom CBBiH Peterom Nichollom, viceguvernerom Draganom Kovacevicem i vršiocem dužnosti koordinatora Odjela za statistiku CBBiH Snežanom Janjic. Svrha Bloemove posjete je bila procjena ostvarenog učinka dosadašnje tehnicke pomoći u poboljšanju statistike u BiH, te diskusija o prioritetima buduće pomoći. Uz obezbjeđivanje konstantne tehnicke pomoći putem rezidentnog savjetnika za statistiku, CBBiH je zamolila MMF da pruži pomoć u obuci uposlenika u Odjelu za statistiku te pomoć u uspostavi statistike vladinih finansija.

Usvojeni finansijski i strateški planovi CBBiH za 2003. godinu

Na prvom sastanku u ovoj godini, održanom 28. januara/sijecnja u Sarajevu, Upravno vijeće Centralne banke BiH (CBBiH) usvojilo je Strateški plan i Finansijski plan CBBiH za 2003.

godinu. Strateški plan postavlja ključne principe koji određuju rad CBBiH. Glavni princip je taj da pridržavanje svih zakonskih normi određenih u Zakonu o CBBiH, a koje se ticu currency board aranžmana, mora ostati glavni prioritet CBBiH. Upravno vijeće je također dobilo preliminarne finansijske rezultate poslovanja CBBiH u 2002. godini. Vanjska revizija finansijskih računa CBBiH još nije okončana, te će konačni rezultati biti objavljeni u martu/ožujku, kada revizija bude okončana. Upravno vijeće je odobrilo dopunjene investicione smjernice za upravljanje deviznim rezervama CBBiH. Većina prihoda CBBiH je iz kamata koje zaradi na ovim deviznim rezervama. Ove smjernice sadrže striktno kriterije za ograničavanje investicionog rizika koji CBBiH može preuzeti prilikom investiranja u strana sredstva. Cilj Investicionog komiteta CBBiH je da ostvari što veće prihode iz deviznih rezervi. Investicioni komitet mora uvijek raditi u skladu sa smjericama koje reguliraju određivanje rizika, koje je uspostavilo Upravno vijeće CBBiH. Upravno vijeće je, također, odobrilo zahtjev Vijeća ministara BiH da CBBiH implementira i financira odluku Vijeća ministara BiH o dobijanju međunarodnog kreditnog rejtinga za BiH. Sjednici Upravnog vijeća CBBiH prisustvovala su sva četiri člana: Peter Nicholl, Manojlo Coric, Kasim Omicevic i Jure Pelivan.

PROSLAVE

Dan vozača obilježen i u CBBiH

Kao što je to praksa u skoro svim preduzecima, Dan vozača, 15. januar/sijecanj, obilježen je i u Centralnoj banci BiH. Bila je to jedna od prilika da se vozači koji rade u CBBiH okupe i obilježe "svoj" dan, te je stoga upriličeno adekvatno druženje. No, i pored toga, Dan vozača je prošao radno, uz obaveze koje vozači svakodnevno obavljaju.

VIJESTI IZ GLAVNIH JEDINICA I FILIJALA

GJ SARAJEVO

Na osnovu Odluke Upravnog vijeća CBBiH o kupovini poslovnog prostora za Glavnu jedinicu Sarajevo od GP "Bosna" d.d. Sarajevo, zaključen je Ugovor s ovom firmom u kojem su precizirani svi elementi potrebni za realizaciju ovog posla, kao što su površina, cijena, način i rokovi plaćanja i useljenja. Kupljeni poslovni prostor nalazi se u ulici Mehmeda Spahe broj 3 u neposrednoj blizini zgrade Centralnog ureda CBBiH. Objekat posjeduje podrum, prizemlje i dva sprata ukupne površine 1.235,92 metara kvadratnih i predstavlja kompaktnu cjelinu sa mogućnošću nesmetanog pristupa vozilima, izgradnje trezora i vršenja ostalih trezorskih poslova. Objekat će komunikacijski biti povezan živom vezom sa zgradom Centralnog ureda, tako da postoji mogućnost zaštite i pohranjivanja podataka za računovodstvo i druge službe. Planirano je da prije useljenja budu obavljene renoviranje objekta, popravka kancelarija, instalacija, montiranje trezora i kompletna sigurnosna zaštita objekta, što se očekuje do kraja juna/lipnja ove godine. Preseljenjem Glavne jedinice Sarajevo u nove prostorije biće stvoreni uslovi za siguran rad, što će uticati na buduće izvršavanje poslova, a istovremeno će biti oslobođen prostor u Centralnom uredu, gdje će se, uz bolju iskorištenost prostora, efikasnije poslovati.

GJ MOSTAR

Kod pojedinih banaka sa područja koje pokriva Glavna jedinica Mostar došlo je do statusnih promjena. Raiffeisen bank HPB d.d. Mostar pripojena je Raiffeisen bank d.d. BH Sarajevo, a u toku je pripajanje LTK banke d.d. Livno Gospodarskoj banci d.d. Sarajevo. Novi bankarsko-računovodstveni softver je u primjeni u Službi računovodstva i trezora, a osim početnih nedostataka i uhodavanja, pokazuje zadovoljavajuće rezultate. Poslovi koji su vezani za račune rezervi i kupovinu i prodaju KM

bice obavljani uporedo u oba softvera do kraja januara/siječnja ove godine. Glavna jedinica Mostar u roku je predala Izvještaj o radu za 2002. godinu Sektoru za ekonomska istraživanja i statistiku. U Glavnoj jedinici Mostar Komisija za popis ekonomata, sitnog inventara i autoguma je izvršila popis 14. januara/siječnja, a Komisija za popis stalnih sredstava 16. januara/siječnja u Glavnoj jedinici Mostar.

FILIJALA BRCKO

Filijali Brcko uocen je mali priliv novčanica od 50 feninga u trezor, jer su banke u januaru/siječnju položile 11.600 komada novčanica u vrijednosti od 5.800 KM. Od 1. do 24. januara/siječnja u trezoru su obavljene 93 transakcije ulaza i 24 transakcije izlaza novčanica. Prenos sredstava sa računa Privredne banke AD Brcko na račun Pavlovic International bank Bijeljina obavljen je 22. januara/siječnja, jer je okončana kupovina Privredne banke AD Brcko. U toku ovog mjeseca nastavljeni su građevinski radovi na izgradnji garaže za potrebe Filijale. Komisija Centralnog ureda za popis izvršila je popis osnovnih sredstava i sitnog inventara. Obavljeni su svi statistički poslovi u vezi sa monetarnom politikom, te uobičajeni poslovi.

GBRS BANJA LUKA

U januaru/siječnju izraden je Godišnji izvještaj o radu za 2002. godinu, te je pracen funkcionisanje bankarsko-računovodstvenog softvera, s obzirom na činjenicu da je počela njegova primjena. Pripajanjem Agroprom banke a.d. Banja Luka Novoj banci a.d. Bijeljina i istovremeno izvršenom privatizacijom Privredne banke a.d. Brcko i njenim pripajanjem Pavlovic International banci a.d. Bijeljina smanjen je broj banaka u Republici Srpskoj, gdje trenutno posluje 11 banaka.

FILIJALA PALE

Depoziti komercijalnih banaka koje pokriva Filijala GBRS Pale u januaru/siječnju 2003. godine povećani su za deset posto u odnosu na decembar/prosinac 2002. godine. Također, gotovina u trezorima komercijalnih banaka povećana je za 15 posto.

ZAPOŠLJAVANJE

Novi službenik u CBBiH

Prema oglasu od 20. septembra/rujna 2002. godine, u radni odnos na neodređeno vrijeme u CBBiH 6. januara/siječnja 2003. godine primljena je **Sandra Hlivnjak** na radno mjesto ekonomskog analitičara u Odjeljenju za ekonomska istraživanja Odjela za ekonomska istraživanja i statistiku Centralnog ureda. Želimo joj iskrenu dobrodošlicu u kolektiv. CBBiH trenutno ima 251 službenika od kojih je 250 službenika u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, a jedan službenik u radnom odnosu na određeno vrijeme. Od ukupnog broja službenika na neodređeno vrijeme, osam ih je u svojstvu pripravnika.

EDUKACIJA

Učešće na forumu u Becu

Vicegouverner CBBiH mr **Dragan Kovacevic** prisustvovao je osmom Godišnjem forumu izdavaca i investitora Centralne i Istočne Evrope, koji je 15. i 16. januara/siječnja 2003. godine održan u Becu, Austrija.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. decembra/prosinca 2002.
Objašnjenja

Mjesečni bilans stanja se izdaje da bi se obezbijedile informacije o radu Centralne banke Bosne i Hercegovine prema pravilu currency boarda i da bi se ponudile posebne informacije koje zahtijeva Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Neke posebne karakteristike bilansa stanja od 31. decembra/prosinca su :

Na dan 31. decembra/prosinca Banka je zadovoljila obaveze pravila currency boarda kako to navodi član 31. Zakona. Stanje neto strane aktive prevazilazi njenu monetarnu pasivu u konvertibilnim markama (KM), za 118.072.705 KM. Ovo je prikazano u stavki neto devizna aktiva minus monetarna pasiva.

Devizna aktiva je sacinjena uglavnom od depozita koje se drže kod ino-banaka.

Bilans stanja takoder prikazuje kompoziciju držanja valuta tako što ih diferencira u EUR i ostale valute.

Bancini devizni depoziti donose prihod od kamata za Banku.

Monetarna pasiva je u najvećem obimu predstavljala obavezu Banke za KM novac u opticaju (1.868.650.806 KM) i rezervne depozite ezidentnih banaka (446.880.350 KM).

Kapital i rezerve odražavaju početni kapital i rezerve, dionice i akumulirane dobiti Banke od početka njenog rada 11. augusta/kolovoza 1997.

Banka takoder vodi određene racune stranih valuta u smislu sporazuma između Vlade Bosne i Hercegovine i stranih vlada i finansijskih organizacija, kao i devizne racune državnih institucija i agencija za koje Banka djeluje kao agent. Kako ovi racuni nisu niti aktiva niti pasiva CBBH, oni nisu uključeni u gore navedeni bilans stanja. Ukupni iznos sredstava koja se drže na ovim racunima je bio 188.149.701 KM.

Dalji upiti koji se ticu mjesečnog bilansa stanja se mogu uputiti Odjelu za administraciju i finansije, Odjeljenje za racunovodstvo u Sarajevu na tel. (33) 27 81 19, fax. (33) 27 82 94. Predstavnici medija mogu se obratiti Službi za odnose s javnošću na tel. (33) 27 81 23, fax. (33) 27 82 96.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je neovisna monetarna institucija BiH i nema nikakvih organizacijskih veza sa bilo kojom poslovnom bankom.

CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE
Mjesečni bilans stanja (privremeni) od 31. decembra/prosinca 2002.
(iznosi u KM ekvivalentima)

AKTIVA		Ukupan iznos	EUR	Ostale valute
1	Devizna aktiva	2.464.401.040	2.451.569.966	6.936.809
1.1	Gotovina	58.866.058	58.693.898	172.160
1.2	Kratkorocni depoziti	2.399.640.717	2.392.876.068	6.764.649
1.3	Ostalo	5.894.265	0	5.894.265
2	Ostala aktiva	70.875.163		
UKUPNA AKTIVA (1 + 2)		2.535.276.203		

PASIVA		Ukupan iznos
3	Monetarna pasiva	2.345.152.806
3.1	Valuta u opticaju	1.868.650.806
3.2	Kreditni bilans rezidentnih banaka	446.880.350
3.3	Kreditni bilans ostalih rezidenata	29.621.650
4	Obaveze prema nerezidentima	1.175.529
5	Ostala pasiva	11.415.445
6	Kapital i rezerve	177.532.423
UKUPNA PASIVA (4+5+6+7+8)		2.535.276.203

Neto devizna aktiva minus monetarna pasiva (1 - 3 - 4)	118.072.705
---	--------------------

P. W. Nicholl
Guverner

Jasmina Halilbegović
Glavni kontrolor

Sarajevo (datum) 28.01.2003.